

MADENCİLİKTE EMPERYALİST SÖMÜRÜ*

Madenler bir ülkenin emekçi halkının malıdır. Ama emperyalist-kapitalist düzen içinde sömürülen bir ülkede madenler tümüyle emperyalistlerin ve onların yerli ortaklarının talanına sunulmuştur. Emperyalistler sömürge ülkedeki yerli egemen sınıflarından maden çıkarma ayrıcalıkları elde ederler. Bazen yerli egemen sınıflarla ortak olarak, bazan da bir başlarına madencilik alanına yatırım yaparlar. Ülkede ürettikleri ucuz madenleri yurt dışına aktarırlar, böylece tüm emekçi halka ait olan doğal hammadde kaynakları değerlerinin çok altında fiyatlar ile emperyalistlerin ve ortaklarının eline geçer, Emekçi halkın yararına olarak kullanılacak bu servetler, halkların daha fazla sömürülmesi için gerekli olan fonların birikiminde işe yarar.

19. yüzyılda, emperyalistleşme sürecine girmeden önce bile, dönemin başlıca büyük kapitalist devleti olan İngiltere'nin amacı, kendi yeraltı kaynaklarını işletecek sermaye ve teknolojiyen yoksun ülkelerin denetim altına sokulmasıydı.

Kapitalizmin teknelci aşaması olan emperyalizm döneminde bu çabalar yoğunlaştı. Batı kapitalizmi artık sömürge ülkelere mal ihracıyla, bu ülkelerden ucuz ham madde sağlamakla yetinmiyor., bu ülkelere doğrudan sermaye ihracında bulunuyordu. Sömürge ülkelerdeki yatırımları emperyalistlere, bu ülkelerdeki ucuz işgücü ve hammaddelerden yararlanma olanağının yamsıra, sömürge ülke pazarlarını daha kolay ele geçirmelerini sağlıyordu.

Sermaye ve yatırımların yoğunlaştığı dallardan biri de madencilikti. Nitekim 1914 yılında madencilikte Fransa, İngiltere, Almanya, İtalya, Yunanistan ve Rusya kökenli yabancı sermaye yatırımları 144.923 Fransız Frangı değerine vararak

aynı dönemde Osmanlı ülkesinde toplam yabancı sermaye yatırımı olan L 420,236 Frangın yaklaşık olarak % 10 unu oluşturuyordu, (1) Bu dönemde yabancı yatırımlar; simli kurşun, manganez, maden kömürü, zift, çinko, kurşun, borasit, krom alanlardaydı.

1923 - 1932 DÖNEMİ:

Cumhuriyetin ilk yıllarında, kapitalist bir gelişmeyi amaçlayan 1923 İzmir İktisat Kongresi kararları doğrultusunda bir iktisat siyaseti temel alınmıştır.

«Türk yasalarına uymaları koşuluyla yabancı sermayeye evet diyen Cumhuriyet Rejimi, bir başka deyimle, genel olarak yabancı sermayeye değil, kapitüller ayrıcalık arayan yabancı sermayeye iyi gözle bakmamıştır.» (2) Buna karşın kapitülasyon niteliğinde ayrıcalık istemeyen yabancı sermaye Cumhuriyetin ilk on yıllık döneminde Türkiye'ye rahatça girmiştir. Bazı yabancı şirketler Türkiye'de doğrudan şube açarken, bazıları yerli görünümümlü şirketlerde yönetimi ele geçirmiştir. 1920-1930 döneminde madencilik alanında kurulan yirmi şirketin onbirinin kurucu hissedar ya da yönetim kurulu üyeleri arasında yabancılar bulunmaktadır. Dokuzu ise salt yerli sermaye tarafından oluşturulmuştur,

Bu şirketlerin toplam sermayesinin % 63'ü yabancı sermaye denetiminde olan şirketlere aittir. Ortakları arasında İş Bankasının da bulunduğu yerli şirketlerden; Maden Kömürleri T.A.Ş., ve Kozlu Kömür İşleri T.A.Ş.'nin sermayelerinin^ yerli şirketlerin toplam sermayelerine oranı % 75'tir, «Bu olgu söz konusu dönemdeki yarı resmi nitelikteki İş Bankasının, İzmir İktisat Kong-

Bu yazı TİB bülteninin Mart 1976 sayısından alınmıştır.

resinde çizilen doğrultuda, kapitalistleşme sürecini hızlandırma çabalarının madencilik alanında somut bir kanıtıdır.» (3)

Görüldüğü gibi kapitalistleşme sürecinde anonim şirketler halinde örgütlenmenin en yoğun olduğu dallardan biri de Madenciliktir.

1927 Sanayi Sayımına göre maden çıkarma dalındaki işyerlerinin % 54,50'sinde 6'dan az kişi çalışmaktadır. Buna göre madencilikte yerli ve yabancı anonim ortaklıkların yanı sıra, küçük üretim de geniş ölçüde vardır.

Yabancı sermaye, o dönemde ülkede madencilik alanında aramalar yapıp, yeni maden kaynakları bulmak için değil; varlığı bilinen, zengin ve ihtiyaç duyduğu madenleri talan etmek için Türkiye'ye gelmiştir. Yatırımların yoğunlaştığı iki önemli cevher bakır ve kömürdür, Bakır üreten, Ergani Bakır T.A.Ş.'nin 1928 yılında hisselerinin % 59,73 ünün, dönemin en büyük uluslararası bankalarından Deutsche Bank'm elinde olması, emperyalizmin madenlere duyduğu ilginin belirgin bir göstergesidir. Bu dönemde yabancı sermayeli ve yerli sermayeli şirketlerin durumu aşağıda verilmiştir (Bkz, Çizelge - 1)

1927 tarihli Sanayi Teşvik Yasasından yararlanan madencilik kuruluşları tüm kuruluşların sayıca ancak % 1.16'sıdır, Bu da «Maden Üretiminin kısa sürede kâr getirme olanağı sağlayacak bir sanayi dalı olmamasına ve bilinen önemli madenlerin ise daha önceden yerli ve yabancı sermayelerin oluşturduğu ortaklıklara kapatılmış olması biçiminde açıklanabilir.» (4)

1932-1940 DÖNEMİ DEVLETÇİLİK UYGULAMASI

1927 Sanayi Teşvik Yasasıyla, Türkiye'de bir millî burjuvazi oluşturmak için, özel sektör alabildiğine desteklenmiştir. Ne var ki burjuvazi sanayi dalına yatırım yapmak yerine ticaretle uğraşmayı yeğlemiştir. Bunun üzerine dönemin dünya koşullarının da etkisiyle, (1929 bunlalımını atlatan kapitalist ülkelerin yayılcı politikalarının yamsıra, metropollerde buhranın yarattığı zararları da onarmaya çalışmaya ağırlık vermeleri, Sovyet deneyinin başarıları..) plânlı bir kalkınmayı esas alan Devletçilik, bağımsız bir kapitalistleşme denemesi olarak uygulanmıştır. Özel girişimcilerin sermaye yetersizliği, kâr oranının düşük olması gibi nedenlerle yatırım yapmadığı alanlarda devlet yatırım yapacaktır. Dönemin Başbakanı Celâl Bayar'm sözleriyle «Ferdî mesai ve sermayenin bugün için yetmediği veya gidemediği işlerde, billi korunmanın gerektirdiği hususlarda, milli emniyet ve umumî menfaati temin etmek, FERDÎ MESAÎ VE SERMAYENİN ÇEŞİTLENİP BÜYÜMESİNİ KOLAYLAŞTIRMAK İÇİN DEVLET İŞBAŞINA GEÇECEKTİR.»

Özellikle genişletilecek ve üretime yeni başlanacak madenlerin büyük yatırımlar gerektirmesi sonucu, devletçilik madencilikte geniş ve yoğun biçimde uygulanmıştır. Birinci Beş Yıllık Sanayi Plânında, madencilik alanında yatırımlar toplam yatırımların % 26.9'unu oluştururken, İkinci Beş -Yıllık Sanayi Plânında bu rakam madencilikte % 20,9 maden kömürü ocaklarında % 13.3 olarak toplam % 40'a varmıştır. (S)

Çizelge - 1

1920 - 1930 Döneminde kurulan Anonim Şirketler Madencilik

	Sayı	%	Nominal sermaye	%	Sayı	Nominal sermaye
Yabancı sermayeli						
Anonim şirketler	11	16,7	9.330.000	21,72	66	42.750,400
Yerli sermayeli						
anonim şirketler	9	6,7	5.425.000	7,77	135	69.864,654
Toplam	20	10	14.755.000	13,08	201	112.815,054

A. Gündüz Ökçün, *Türk Anonim Şirketlerinde Yabancı Sermaye, (1920 - 1930)*

Bu dönemde madencilige verilen Önem:

«1. Gittikçe artan demirçelik ve yakıt gereksinimini karşılayacak demir, taş kömürü ve linyit gibi yeraltı kaynaklarının İşletilmesi,

2. Diğer yandan krom, bakır gibi önemli metal madenlerin ihraç edilerek döviz sağlanması» gibi nedenlere bağlanabilir.

Bu iki Sanayi Plânının uygulama sürecinde;

1. Birinci dönemde madencilik yatırımları devlet kuruluşu Sümerbank tarafından finanse edilmiş,

2. İkinci Plan gereği, madencilik ve elektrik enerjisi alanlarında çalışması için 14.6,1935'te Etibank kurulmuş,

3. Zonguldak Kömürleri, Ergani Bakırları gibi önemli madencilik birimleri devletleştirilmiş,

4. Yine bu dönemde kurulan Maden Tetkik Arama Enstitüsü ve Etibank'm işbirliği yaparak dağınık ve ilkel yöntemlerle işletilen maden yataklarının merkezi yönetim ve denetiminin sağlanmasına başlanmıştır, (6)

1940 - 1950 DÖNEMİ

Savaş yıllarında maden üretiminde genel bir istikrarsızlık görülmüştür. Bu dönemde özel sektörün elindeki maden kömürü, linyit, krom, demir ve kükürt yatakları da büyük ölçüde devlete devredilmiştir, 1945'te Etibank'm maden kömüründe ve demir cevherinde % 100 olan katılma payı linyitte % 81, kükürtte % 91 ve kromda % 57 oranındadır,

1945'lerden sonra ABD'nin dışa açılma siyaseti doğrultusunda, Marshall Plânı uygulamaları Türkiye'de de geçerli olmuştur. Dış kredilerin madencilik yatırımlarına da yönelmesi 1947'lerde başlamıştır.

1950 ^ 1960 DÖNEMİ

1950 seçimlerinde, o güne değin iktidar ortağı olan küçük burjuvazinin tasfiye edilmesiyle iktidar, büyük toprak sahipleri tefeci - bezirganlar, ticaret burjuvazisi ve uluslararası tekelci sermaye ile baştan beri bütünleşmiş olarak doğan ve ege-

men ittifak içinde yönlendirici güç olan tekelci sermayenin eline geçmiştir. Bu kesimlerin siyasi partisi olan Demokrat PartFnin Programından şu alıntılar bu dönemde uygulanacak olan ekonomik politikanın esaslarını içermektedir:

«İktisadi hayatta özel teşebbüs ve sermayenin faaliyeti esastır.»

«Yabancı teşebbüs, sermaye ve tekniğinden geniş ölçüde faydalanabilmenin şartlarını gerçekleştirmek ve gereklerini yerine getirmek,»

Uluslararası tekelci sermayenin örgütü Dünya Bankasınca hazırlanan ve 1951'de Celâl Bayar'a sunulan Barker Raporu, o günlerde emperyalizmin Türkiye'de nasıl bir maden politikasının uygulanmasını istediğini göstermesi açısından ilginçtir Bu rapora göre tarımsal ürünleri işleyen sanayi dalları, hafif sanayi dalları, inşaat malzemesi, deri, tahta, toprak işleme ve köy el sanatlarıyla, hafif kimya maddeleri ürünleri üreten sanayi dalları desteklenmelidir. Buna karşın her çeşit dayanıklı tüketim malları üreten sanayi dalları, ağır makina sanayii, madencilik ürünleri sanayii, ağır kimya sanayii, selüloz ve kağıt sanayileri geliştirilmemelidir. Maden ürünlerini işleyen sanayi dalları geliştirilmeyecek buna karşın özel sektörün maden arama ve işletme faaliyetlerine öncülük edilecek, Maden Teknik Arama Enstitüsü'nün çalışmaları ve bulguları özel sektörün bilgisine sunulacaktır.

Emperyalizmin görmek istediği Türkiye apaçıktır: Her türlü dayanıklı tüketim malzemesini, makineleri, ağır sanayi ürünlerini, işlenmiş madenleri emperyalist ülkelerden satın alacaktır. Türkiye'yi bir madencilik hammadde deposu olarak gören emperyalizm «Türkiye'nin maden potansiyelini öğrenerek dünya maden potansiyelinin bir halkasını daha tamamlamış olacaktır,» (7)

1950 yılında emperyalist sistemin tükettiği maden hammaddelerinde, sömürge ülkelerden karşılanan bölüm % 44 dolayındadır. Bu sayı boksit ve alimünada ABD için % 74, Japonya için % 100 dür, Manganez ihtiyacım ABD % 93, Batı Avrupa % 97 oranında sömürge ülkelerden karşılamak durumundadır. Nikel ve fosforda, bu sayı % 95-100 arasındadır, ABD'nin maden ham-

maddeleri açısından toplam ithalat ihtiyacı % 32, Batı Avrupa'nın % 65'dir.

İşte bunun içindir ki, emperyalizmin sömürsü altındaki geri bıraktılmış ülkelere bir talan seferi düzenlenmektedir* İşte bu nedenledir ki, emperyalizmin yerli ortakları, yabancı sermayeye sonsuz olanaklar sağlayan Yabancı Sermaye Teşvik Kammu'nun (18.1.1954), petrolü emperyalistlerin sömürsüne açan Petrol Kanunu'nun (7.3*1954) ve yabancıların her türlü faaliyetini mümkün kılan Maden Kanunu'nun (11.3.1954) yürürlükte olmasını sağlayacaklardır.

1960'LARDAN BUGÜNE

27 Mayıs 1960'ta gerçekleştirilen hareket, bir süre için yabancıların talanının yavaşlamasına yol açmışsa da, daha sonra bu güvensizlik kaybolmuştur. Nitekim 1964 de toplam yabancı sermaye yatırımlarının % 7, Ti madencilik alanındadır. (9) Madencilikteki yatırımların görece düşükliğünün nedeni, bilinen, zengin ve verimli maden yataklarının büyük bir bölümünün devlet kuruluşlarının elinde olmasıdır. Bu nedenle iktisadi kamu kuruluşlarının yerli tekeli sermayeye ve onun ortağı emperyalistlere devredilmesine olanak tanıyan bir Maden Kanunu'nun çıkarılması için girişimde bulunulmuştur. Emperyalizmin bir örgütü olan AID'in uzmanı bu amaçla yeni maden kanununu hazırlamak için görevlendirilmiştir. «TÜRKİYE MADENLERİNİ YABANCI SERMAYE YOLUYLA GELİŞTİRİP ÖZEL YATIRIMLARA CAZİP DURUMA SOKACAK BİR KANUN HAZIRLIYORUM» diyen Mr. Ely'nin kanun tasarısı, yerli sermayeden çok yabancılara hak sağladığından kanunlaşamamıştır. (10) 1965'lerden sonra AET tercihi gündemde olduğu için, AET ile bütünleşme sürecinde karşılaşılabilecek yeni oluşumların daha üst düzeyde ilişkiler gerektirebileceği düşüncesi de bu Önerinin kanunlaşmasına engel olmuştur.

Bugün yabancı sermayenin madencilikte yatırımları borasit ve manyezit dallarında yoğunlaşmıştır. Bu madenleri üreten yabancı sermayeli Türk Boraks Madencilik Ltd. ŞtL, Manyezit A.Ş. ve Gomağ Continental Manyezit A.Ş.'de yabancı sermaye oranı % 100 dolaylarındadır. Bu kuruluş-

ların ardında ise Borax Consolidated, Interior, Voitscher Magnezit Werke gibi çokuluslu tekeller yatmaktadır. (11)

Bugün sorun, madencilikte doğrudan yabancı sermaye yatırımı yerine, kamu ve özel sektör kuruluşlarınca çokuluslu tekellerin İhtiyacını karşılamak üzere üretimin hızlandırılmasıdır, Nasilki, madenlerin fiyatları alıcı emperyalist tekellerce belirlenmektedir, onun için üretim çoğaltılmalıdır. Bu nedenle, bugün için, genel olarak madencilikte yabancı sermaye yatırımlarının yoğun olmaması, bu alanda emperyalist sömürünün olmadığı anlamına yorumlanmamalıdır. Eğer ihracata dönük maden üretiminde, dünya pazarlarındaki alıcılar emperyalist tekellerse ve dünya fiyatlarını bu tekeller belirliyorlarsa, bu madenler doğrudan doğruya yapılan yabancı sermaye yatırımlarının ürünü olması bile, bir sömürü aracıdır. Bu madenler gerçek değerlerinin altında emperyalist tekellerin kendi çıkarlarına uygun olarak belirledikleri fiyatlarla satın alınacaktır ve emperyalist yatırım olmasa bile, emperyalist sömürü pazar ilişkileri aracılığıyla gerçekleşecektir. (12)

Bugün emperyalizmin madencilikte sömürge ülkelerin kaynaklarına olan ihtiyaçlarını gösteren aşağıdaki çizelgenin incelenmesi, emperyalistlerin geri bıraktılmış ülkelerdeki maden kaynaklarının denetimi altına alma ve üretimi hızlandırarak, bu ülkelerin emekçi halklarının malı olan madenleri yok pahasına kapatmalarının nedenlerini anlaşılır kılacaktır, (Bkz. Çizelge - 2)

Bir çok madende bağımlılık % 100'e varan oranlardadır. Gündülen politika açıktır: Büyüyen tekellerin dev hammadde ihtiyaçlarının karşılanması için bu madenleri üreten geri bıraktılmış ülkelerdeki iktidarlar, emperyalist sömürüye ortak edilmelidir. Bu ülkelerde ihracata yönelik hammadde üretimini hızlandırmak için her türlü tedbirler alınmalıdır. Yeraltı kaynaklarının değerlendirilmesinde yurtsever tavır takman iktidarlar devrilmeli, çanlarına ot tıklanmalıdır.

Emperyalist-kapitalist sistem içinde sömürülen bir ülke olan Türkiye'nin madencilikte gelişmesinin aldatıcılığma kanmamalıyız. Bugün, bol miktarda ham manyezit ihraç edip, emperyalist ülkelerden tekel fiyatlarıyla ateş tuğlası ah«

Çizelge - 2

Emperyalist Ülkelerin Kendilerine Bağımlı Ülkelerden Karşılama Durumunda Oldukları Madenler (Tüketim %)

Maden	1960			1970			1980 (Tahmini)		
	ABD	B. Avr.	Jap.	ABD	B. Avr.	Jap.	ABD	B. Avr.	Jap.
Boksit ve alimüna	86	35	100	93	51	100	97	77	100
Bakır	8	92	63	4	89	83	13	93	94
Demir	33	22	83	35	40	98	35	61	99
Kurşun	65	66	60	46	67	67	13	77	83
Manganez	95	98	45	96	98	91	98	99	96
Nikel	88	98	100	89	97	100	95	99	100
Fosfor	—	100	100	—	100	100	—	100	100
Kalay	100	97	94	100	96	97	100	97	99
Çinko	50	60	28	62	62	60	64	75	75

Kaynak: «The non-fuel mineral industry sector working paper», Dünya Bankası, 1973.

yorsak, bu bir gelişme değildir» Bugün ürettiğimiz boraksı değerinin çok altında fiyatlarla çokuluslu tekellere kaptırıyorsak bu gelişme bizi sevindirmemelidir.

Diğer yönüyle, maden üretiminin artırılması ülke için çarpık ve bağımlı kapitalist yapı bünyesinde gelişen tekeli nitelikteki ve emperyalizmin denetimindeki sanayinin ihtiyaçlarının artmasına bağlanabilir. Onun içindir ki, Türkiye'nin son yıllarda demir, çinko, kurşun, linyit ve maden kömürü üretimi büyük artış göstermiştir. İnşaat sanayiinin ihtiyacı olan tuğla, kiremit ve mermer üretiminde artışlar olmuştur,

Türkiye'de bol miktarda bulunan fosfat yataklarının değerlendirilmesi için bugüne değin en ufak bir girişimde bulunulmaması da emperyalizmin çıkarlarıyla tam bir uygunluk halindedir. Gübre sanayiinin fosfat ihtiyacı yıllardan beri, çokuluslu tekellerden tekel fiyatlarıyla ithal edilen fosfatla karşılanmaktadır, 1962 yılında 31 bin ton olan fosfat ithalatı, 1972 de % 1774 artarak 550 bin tona ulaşmıştır.

1963'den bu yana madencilik alanına yapılan yatırımlar çoğalmıştır. 1963'te devletin 181,295 219 TL olan madencilik yatırımları 197'de 1,518,946,638 olmuştur. Özel sektörün 1963'te 22,928,621 TL, olan yatırımları 1971'de 80.048

022 TL'na varmıştır, Birinci ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planları Döneminde, madencilik yatırımları toplam % 782 artmıştır. Devlet yatırımlarının artışı % 837, özel sektör yatırımlarının artışı % 349'dur. (13)

Üçüncü Beş Yıllık Planda madencilikte, üretimde yıllık % 13,4., ihracatta % 17, ithalatta ise % 7,7 oranında artış beklenmektedir, ihracatta öngörülen artış hızının üretimden daha yüksek olması oldukça ilgi çekicidir.

Bütün bu gelişimin de gösterdiği şudur: Uluslararası telci sermaye ve onunla bütünleşmiş yerli tekeli sermayenin denetiminde olan madencilik alanındaki bu talan, diğer alanlarda olduğu gibi emperyalist-kapitalist sistemden ayrılmama bitecektir,

BARİT VE ANTIMUANDAKİ SON OYUN

Barit ve antimuan ülkemizde çıkarılıp, emperyalist metropollere satılan iki madendir. Barit yatakları büyük ölçüde özel sektör tarafından işletilmektedir, 1970-1972 döneminde yurtiçinde üretilen 123 986 ton baritin % 74,2'sini oluşturan 91,972 ton barit emperyalist ülkelere satılmıştı. Antimuanda da 1970-1972 döneminde 13.713 ton üretimin 6.741 tonu, yani % 49,2'si yurtdışına

İhraç edilmişti. 1973 yılındaysa, maden ihracatından elde edilen gelirlerin % 3,5'i baritten, % 1,8'i antimuanndan gelmekteydi*

Her iki maden de, yurt dışına, olduğu gibi, yani herhangi bir zenginleştirici İşlemden geçmek-sizin ihraç edilmekteydiler. Bir maden, topraktan çıktığı gibi satılırsa, değeri düşük olur. Buna karşın, en basit bir taş ayıklama işlemi bile, madenin değerini yüksektir,

Ecevit Hükümeti döneminde, bu iki madenin ihracı Enerji Bakanlığının iznine bağlanmış ve topraktan çıktığı gibi, düşük fiyatlarla satılması önlenmişti. Bunun anlamı şuydu. Ham baritin tonu 375 lira iken, işlenmiş olarak satılan baritin ihraç fiyatı 1275 liraya yükseliyordu. Aynı biçimde, ham antimuanın fiyatı da işlendiğinde katbe« kat yükseliyordu. Böylece, madenler basit bir zenginleştirici işlemde geçince, çok daha değerlendiriliyorlar ve bu biçimde satıldıklarında, milyonlarca -lira yurt içinde kalıyordu. Örneğin, yıllık ihracat tutarı 25 000 ton dolaylarında olan barit, ham olarak değilde, işlenmiş olarak satıldığında, yurttan kalacak gelir 22.500.000 liradır.

Emperyalist tekeller, emekçi halkın malı olan madenleri, mümkün olduğu ölçüde ucuza kapatmak isterler. Bu nedenle, madenlerin işlenmiş olarak ihraç edilmeleri koşulu, daha fazla para ödeyeceklerinden hiç işlerine gelmemiştir,

Ne denli milliyetçi (!) olduklarını çokuluslu petrol tekellerine milyonlar armağan ederek gösterenler, bu defa, sözü edilen uygulamaya son vererek, barit ve antimuanın. emperyalist tekellerce yok pahasına kapatılmasına onayak olmuşlardır. Böylece her yıl baritten 25 milyon lira antimuan-

dan çok daha fazlası, çokuluslu tekellere afiyetle sunulmuştur,

EMPERYALİZMİN MADENCİLİKTEKİ SÖMÜRÜSÜ, EMPERYALİST SÖMÜRÜ MEKANİZMASINDAN AYRI DÜŞÜNÜLEMEZ. EMPERYALİST SÖMÜRÜ MADENCİLİKTE OLDUĞU GİBİ, TÜM ALANLARDA, EMPERYALİST-KAPİTALİSTSİSTEMDEN AYRILININCA KIRILACAKTIR.

KAYNAKLAR:

- (1) Tefik Çavdar ve Vedat Eldem'den aktaran Yalçın Çilingir, «Madencilüğimizin Evrimine Toplu Bir Bakış», Türkiye Madencilik Bilimsel ve Teknik Kongresi, Şubat 1975, Ankara. (2,3,4,6,7,10), Y. Çilingir, a.g.e.
- (5) Afet İnan'dan aktaran Y, Çilingir, a.g.e,
- (8) «The Non-Fuel Mineral Industry Sector working Paper», Dünya Bankası, aktaran Y. Çilingir, a.g.e,
- (9).-M. Tamer'den aktaran Y.Çilingir, a*g*e,
- (11, 12, 15) «Emperyalizm ve Türkiye'de Madencilik Alanında Yabancı Sermaye», Yıldırım Koç.
- (13) «Maden İstatistikleri», D.I.E.
- (14) «Emperyalizmin Petrol Politikası ve Türkiye», M. Tanju Akad'.
- (16) «Türkiye Hammade Sorunu», Dr. İsmet Üzkut, Türkiye Madencilik Bilimsel ve Teknik Kongresi, Şubat 1975, Ankara.

KAHRAMANOĞLU MÜESSESESİ

MUSTAFA KAHRAMANOĞLU

CUMMINS

DIESEL

VE İNŞAAT

MAKİNALARI

YEDEKLERİ

ZİYA GÖKALP CADDESİ NO. 29

TLF. : 17 93 44 - ANKARA

Ticaret Sicil No. 30222

SIAL

JEOLJİK ETÜD
SONDAJ İŞLERİ
VE MÜŞAVİRLİK

TUNUS CADDESİ 72 / 4
KAVAKLIDERE -ANKARA
TELEFON : 26 73 67

JEOLJİK ETÜDLER

- * Baraj ve Sulama projelerinin jeolojik etüdü
- * Tünel güzergâhı etüdü
- * Yeraltısu etüdü, araştırma ve kullanma ruhsatı
- * İnşaat malzeme ocakları etüdü

ZEMİN ETÜDLERİ

- * Temel zemininin araştırılması
- * Zemin deneylerinin yapılması
- * Uygun temel sahası ve zonlarının seçilmesi
- * Kayma sahası etüdü

TEMEL ARAŞTIRMA SONDAJLARI

- * Karotlu sondaj (düşey, eğimli ve yatay)
- * Standart penetrasyon deneyi
- * Basınçlı su ve sızma (permeabilite) deneyi
- * Örselenmemiş numune alınması (hidrolik usul ile)
- * Derbeli sondaj

SİĞ ARAŞTIRMALAR

- * Erburgusu (auger) ile deliğ açılması
- * Deneme, malzeme ve numune çukurları açılması
- * Örselenmemiş numune alınması (mekanik usul ile)

LABORATUVAR DENEYLERİ (Merkezde ve arazide)

- * Zemin tanımlama deneyleri